

Duodecimi methaphisice.

Sensibilis vero substantia mutabilis. Si autem mutatio est ex oppositis et medijs: ex oppositis autem non omnibus.

Est igitur aliquod tertium preter contraria materia.

Si itaque transmutationes sunt quattuor: aut secundum in quid: aut secundum quantitatem: aut secundum qualitatem: aut secundum ubi.

Tres vero sunt cause: et tria principia: due: quod contrarietates cuiusmodi: hoc quidem ratio et species: illud vero privatio: tertius vero materia transmutatur.

Necesse est esse sempiternam aliquam substantiam immobilem: nam substantie privatione entium: et si omnes corruptibiles omnia corruptibilia: sed impossibile motum aut fieri aut corrumpi. Semper autem erat motus.

Motus autem non est continuus: nisi qui secundum locum: et hoc qui circulo.

Amplius igitur tales oportet esse substantias sine materia. Sempiternas enim oportet esse si aliquid aliud sempiternum actu.

Nec enim materia ipsa seipsam mouebit sed retonica: nec menstrua nec terra: sed femina et gignitura.

Nihil enim contingit moueri: sed oportet semper aliquid existere: quemadmodum nec natura sic: vi vero sic.

Potentia igitur existimare priorem actu esse: est quidem ut bene: est autem ut non bene.

Mouet autem sicut appetibile et intelligibile hec enim solum mouent non mota.

Intellectus autem ab intelligibili mouetur. Mouet autem ut amatum: motu vero alia mouentur.

Quoniam autem est quidem mouens: ipsum immobile ens actu ens hoc non contingit nullatenus aliter se habere.

Quare illud magis isto quod videtur intellectus diuinum habere: et speculatio delectabilissimum et optimum.

Picimus deum esse animal sempiternum: optimum: quare vita et duratio continua et eterna existit in deo: hoc enim deus.

Deus est animal perpetuum hominis beneficii: methaphisice sumitur hic animal.

Solus deus est purus actus: cui nihil admixtum de potentia.

Illud igitur est magis simplex quod est propinquissimum simplicissimo.

Quod igitur est substantia sempiterna et immobilis separata a sensibilibus manifestum est et his.

Nobis autem est ex suppositis et determinatis dicendum quod principium et primum entium est immobile: et secundum se et secundum actum.

Deuens vero primum sempiternum et vnum motum.

Quoniam autem quod mouetur necesse est ab alio moueri: et primum mouens immobile esse secundum se et sempiternum motus a sempiterno moueri: et vnum ab vno.

Necesse est et latium vnamquam ab immobili moueri secundum se et sempiterna substantia.

Astrorum enim natura sempiterna substantia quedam ens et mouens sempiternum.

Amplius autem omnem naturam et omnem substantiam impassibilis: et secundum se optimum finem fortitatis esse oportet estimare. Quocumque sunt vnum numero multa materiam habent.

Vna enim et eadem ratio multorum est.

Idem ergo quod diuiniusimum et honorabilissimum intelligit et non transmutatur.

Omnia vero coordinata sunt aliquantulum sed non similiter et naturalia et volatilia et platea.

Quemadmodum in domo liberis non licet quod contingit facere sed omnia aut plurima ordinata sunt.

Omnes ex contrarijs faciunt omnia.

Impossibilia namque contraria sunt ad inuicem.

Materia enim que est vna: nulli est contraria. Propositiones vniuersales philosophice. Primum libri: physicorum.

Scire et intelligere contingit circa oēs scientias quarum sunt principia causa et elementa ex eorum cognitione.

Tunc arbitramur vniūq; cognoscere cū causas et principia cognoscim; vsq; ad elemēta.

Innata est nobis via cognoscendi a communioribus ad propria.

Pueri primo appellāt oēs viros p̄res: et oēs feminas matres: postea determinant vniū quodq; eorum.

Contra negātes prima principia: non est amplius disputandum.

Vno inconuenienti dato: multa cōiungunt.

Quod vere est nulli accidit.

Finis et infiniti ratio: quantitati conuenit.

Scdm oēs philosphantes ex nihilo nihil fit.

Tria sunt principia nature. scilicet materia: forma: et priuatio.

Subiectum prius est predicato.

Principia non fiunt ex aliis: nec ex alterutris sed ex his fiunt alia.

Principia oportet semper manere.

Infinitū fm q; huiusmodi est ignotum.

Intellectus q; querit separare accidens a subiecto vanus est: et querit impossibilia.

In diuisione carnis contingit deuenire ad minimā carnē: que si vltra diuidat non remanebit species carnis. similiter in aliis rebus naturalib; vnde in naturalib; est dare minimum et maximum.

Omne corp; finitū p; remotionē alicuius finiti ab eo tandē consumit.

Quod habens materiā est corruptibile.

Delit; est ponere principia finita q̄ infinita.

Vniuersale notius est fm intellectū particulare fm sensum. vnde dicitur coiter vniuersale est dum intelligit; particulare dum sentit.

Materia nō cognoscit nisi p; analogiā. id est p; cōparationem ad formam.

Materia cū forma est causa omnū rerū que fiunt in subiecto: sicut materia. id est substantia cōposita est causa omnū accidentiū.

Forma est quid diuinū optimū et appetibile.

Materia appetit formā si: ut semina virum: et turpe bonum.

Diuatio que est in materia multotiens machinatur ad maleficiū.

Nihil appetit id quod in se habet.

Nihil appetit quod sibi cōtrariū est p; naturā.

Materia scdm se est ingenerabilis et incorruptibilis.

Materia fm se est tñ ens in potētia.

Materia ē ex quo cū aliquo sit aliquid: cū in se per se et nō per accidens.

Comentatoris in plogo hui; libri

predicti primi phisicor.

Ultima pfectio hominis est: vt sit perfectus per scientias speculatiuas: et hec est sibi vltima felicitas et vita eterna.

Philosophus siue sapiens naturaliter est virtuosus fm oēs species virtutū moralium: q̄ sunt iusticia: castitas: liberalitas. et similia.

Liber phisicorū est radix et principium philosophie naturalis.

Nomen auctoris est Aristo. filii Nicomachi sapientissimi grecorū: qui scientias inuenit et perfectit. Inuenit quidē: quia scriptū qd inuenit ab antiquis de scientiis: nō est dignū qd sit pars scientie vel principium copulet: qz nullus eorū q; secuti sunt eū vsq; ad hoc tempus: quod est: mille gentorū annorū aliquid addidit: nec inuenit in dictis eius errorē aliquid cuius quātitatis: et talez virtutē esse in vno indiuiduo: miraculosū et extraneū existit: et q; hec dispositio in isto hoie fuit dignius dici diuinus q̄ humanus.

Scientiarū quedā est perfecta: et illa est que est per causam. quedā imperfecta: et est illa que est sine causa.

Aristoteles per principia intelligit causas efficientes: per causas intelligit causas finales. et per elementa materiā et formā.

Totū nihil aliud est nisi ptes simul sumpte.

In spermate apud generationē hois non cessant ptes spermatis corrupti: et ptes hois fieri: donec forma hois fuerit cōpleta: et hoc est vix si forma recipit perfectionē: si autem non: illud necessario accidit in accidentibus propter prius forme generate.

Transmutatio substantialis et accidentalis in hoc conueniunt: qz sunt mutatio rei de vna dispositione in alia: sed differunt in hoc q; substantialis transmutatio mutat nomē et diffinitionem rei: accidentalis vō neutrum horum mutat.

Materia prima nullā formā in se habet: sed est in potētia ad recipiēdas oēs formas.

Materia non est sua potētia: qz potētia est in

genere relationis: materia vero est in genere substantie.

Consuetudo est altera natura.

Materia prima non potest separari ab omni forma

Secundi physicorum

Natura est principium motus et quietis in eo in quo est per se et non per accidens.

Eccus natus non potest disputare de coloribus quantum ad rem sed bene quantum ad nomen.

Tota substantia artificialium est eorum materia.

Materia dicitur natura et etiam forma et privatio.

Materia non habet privari omni forma.

Forma et materia non separata secundum esse sed secundum rationem.

Forma est magis natura quam materia: quia magis dicitur esse unum quodque secundum quod est in actu: quam secundum quod est in potentia

Subiectum et sua propria passio sunt eiusdem considerationis.

Abstrahentium non est mendatum.

Natura iam diffinitur cum motu et materia: se habili

Materia et forma eiusdem sunt considerationis.

Ars imitatur naturam in quantum potest.

Forma est finis materie.

Finis non solum est ultimum rei sed optimum et ultimum.

Mos sumus quodammodo finis omnium.

Homo et homo generant hominem ex materia.

Cause sunt quatuor. scilicet materialis: formalis: efficiens et finalis.

Aliqua sibi inuicem possunt esse cause.

Forma et finis maxime coincidunt.

Idem aliter se habens oppositorum est causa.

Causa et effectus in actu simul sunt: et non sunt.

Causa et effectus debent esse simul proportionata

In celestibus nihil videmus fieri a casu.

Fortuna est causa per accidens in his que sunt a proposito propter finem et raro.

Bona fortuna est quando aliquod bonum evenit: in illa autem quando aliquod malum evenit.

Infortunium est quando aliquod bonum magnam evenit: infortunium vero quando aliquod magnam malum contingit.

Quod parum distat ab intellectu: quasi nihil reputatur.

Fortuna non est nisi in agentibus a proposito et a voluntate.

Causa est solum in animalibus irrationabilibus et in rebus inanimatis: unde dicitur quod

equus casu venit ad stabulum et saluatus est: et casu tripodam cecidit et stetit.

Ad quod per se est: est prius eo quod est per accidens.

Frustra et vanus est id quod ordinatum est ad aliquem finem quem non consequitur.

Forma: finis: et efficiens: sepe coincidunt.

Materia et efficiens: vel materia et finis: nunquam coincidunt.

Materia cum nulla causa coincidit.

Que movent non mota: non amplius physice considerationis sunt.

Natura agit propter finem.

Finis imponit necessitatem hiis que sunt ad finem.

Finis in operabilibus est sicut principium in speculabilibus.

Commentatoris.

Prime artificiales sunt accidentia in substantiis naturalibus.

Duplex est finis. scilicet generationis et rei generate.

Anima humana est medium inter formas materiales et abstractas.

Qui dicit naturam non agere propter finem: tollit sollicitudinem dei circa ista inferiora.

Terti physicorum.

In motu necesse est ignorare naturam.

Tot sunt species motus quot sunt species entis.

Motus est actus entis in potentia: in quantum in potentia.

Omne mouens naturale in mouendo mouetur.

Actio et passio sunt unus motus numero: et sunt in passio sicut in subiecto.

Quicquid fit: necesse est accipere finem.

In perceptis non differt posse et esse.

Nallum corpus est actu infinitum.

Infinitum secundum quod huiusmodi est ignotum.

Unumquodque resoluitur in id ex quo componitur.

Idem est locus totius et partis.

Idem est motus totius et partis.

Continuum est diuisibile in infinitum.

Infinitum habet rationem partis et non totum et habet rationem materie et non forme

Infinitum est cuius quantitate accipientibus semper est aliquid extra accipere.

Totum et perfectum est cui nihil deest.

Numerus causatur ex diuisione continui.

Continuum est infinitum secundum diuisionem: numerus vero secundum appositionem.